

KRONIKA**Igor Lipovšek (1956–2021)**

Na začetku avgusta 2021 se je nenadoma in mnogo prezgodaj za vedno ustavilo plemenito srce našega dragega kolega in mnogim tudi prijatelja Igorja Lipovška. Številnim učiteljem geografije bo ostal v spominu predvsem kot svetovalec z Zavoda Republike Slovenije za šolstvo, kjer je dolga leta prizadevno in nesebično izgoreval v svojem poslanstvu, pomagati učiteljem geografije izboljševati pedagoško delo, ga oplemenititi z novimi pristopi, podprtimi s sodobno tehnologijo, predvsem pa v njih vzbuditi zavedanje, da morajo biti v ospredju vsakega poučevanja vedno učenci in njihove koristi. Hkrati je bil tudi zagovornik učiteljeve avtonomnosti, seveda vedno utemeljene na učiteljevi strokovnosti in sledenju ciljem, predpisanim z učnimi načrti.

Igor Lipovšek se je na študij geografije in sociologije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani vpisal leta 1975 in si leta 1980 pridobil naziv profesor geografije in sociologije. Pri izdelavi diplomskega dela je sodeloval s študijskima kolegoma Andrejem Čokertom in Petrom Repoluskom, kar je menda tudi še danes osamljen primer skupinskega dela pri tovrstnih obveznostih, ki pa na svojstven način kaže Igorja Lipovška kot sodelovalnega človeka, ki se je najbolje počutil kot del delovne skupine, ki sledi skupnemu cilju. To je prišlo do izraza tudi pri njegovi društveni angažiranosti. Še preden je začel delati kot učitelj geografije, je bil družbeno dejaven v okviru takratne mladinske organizacije, sodeloval in vodil je mladinske delovne brigade v okviru tedanje občine Domžale, bil je pedagoški vodja na letovanjih otrok v organizaciji Zveze prijateljev mladine, zato ni čudno, da se je po končanem študiju prizadevno vključeval tudi v društvene dejavnosti naših stanovskih društev. Najbolj globoko sled je nedvomno pustil v Društvu učiteljev geografije Slovenije, kjer je bil nepogrešljiv del ekipe navdušencev, ki so od ustanovitve naprej skrbeli za to, da je to eno najdejavnějšíh društev Zveze geografov Slovenije in za to, da so številni učitelji geografije tudi preko društvenih dejavnosti pridobivali nova znanja, spretnosti, izmenjevali izkušnje in navezovali prijateljske vezi.

Svoje delovne izkušnje si je Igor Lipovšek najprej nabiral kot učitelj. Kot profesor geografije in sociologije je poleg našega predmeta poučeval tudi bolj družboslovno obarvane, med drugim tudi samoupravljanje s temelji marksizma, predmet, ki je bil v času, ko se je zaposlil, še vedno obvezni del predmetnika. A tudi pri izvajanju tega predmeta se je trudil slediti načelu, da je treba v ospredje postaviti koristi učencev in se je zato trudil v pouk vključevati praktične izkušnje in spoznanja, za katera je menil, da bodo bodočim kovinarjem prišla prav v njihovem prihodnjem delovnem okolju. Sicer pa se je pri poučevanju geografije srečal tako z osnovnošolci kot s srednješolci vseh ravni srednjega izobraževanja, zato je zelo dobro poznal težave, s katerimi se učitelji geografije soočajo na različnih šolah in programih, kar mu je omogočalo, da je kot svetovalec laže razumel učitelje ter jim tudi uspešneje pomagal pri razreševanju njihovih dilem in težav pri izvajanju pouka geografije.

Na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo se je zaposlil leta 1994 in mu ostal zvest četrto stoletja. Sodeloval je pri oblikovanju ciljno-naravnanih učnih načrtov za geografijo, pri uvajanju mature, bil pa je tudi pobudnik in dolga leta usklajevalec tekmovanja v znanju geografije za osnovnošolce in srednješolce. V okviru geografskega kongresa v Haagu leta 1996 se je pridružil pobudi Mednarodne geografske zveze in poskrbel, da je bila Slovenija med prvimi in od samega začetka naprej tudi rednimi udeleženci mednarodnih geografskih olimpijad, na katerih se v znanju iz geografije merijo učenci iz različnih držav z vseh koncev sveta. Kot pobudnik in sodelavec je bil vključen v številne projekte, ki so imeli za cilj izboljšati ter povečati učinkovitost poučevanja in učenja, pa najsi je šlo za različne oblike pismenosti, preverjanje in ocenjevanje znanja, terensko delo, tehnične pripomočke za pouk ali pa uvajanje sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije v pedagoško delo. Bil je prvovrstni organizator številnih izobraževanj in delavnic, pa najsi je šlo za njegovo delovno obveznost v okviru zavoda ali pa za prostovoljno društveno dejavnost. Navduševal se je nad novimi možnostmi, ki jih ponuja sodobna tehnologija in preizkušal možnosti uporabe družbenih omrežij (na primer *Twitter*) za hitrejšo in obsežnejšo širjenje

TATJANA KIKEC

Slika 1: Igorjeva predavanja so bila vedno zelo zanimiva in poučna (Tabor DUGS – Obala 2012, CŠOD Burja v Seči, 19. 10. 2012).

TATJANA KIKEC

Slika 2: Na taborih Društva učiteljev geografije Slovenije je Igor vedno poskrbel za pestro in zanimivo vsebino po meri učiteljev (Tabor DUGS – Kočevska 2017, Osnovna šola zbora odposlancev Kočevje, 13. 10. 2017).

TATJANA KIKEC

Slika 3: Zajem vzorca vode reke Vipave v Mirnu (Tabor DUGS – Vipavska dolina 2016, 15. 10. 2016).

informacij o različnih novostih za izboljševanje poučevanja. Kot ljubiteljski novinar, fotograf in filmar je številne dejavnosti, pri katerih je dejavno sodeloval ali pa jih spremljal, tudi zabeležil in za njim so ostali številni, na razne načine objavljeni, zapisi, fotografije in videoposnetki. Vpogled v kar nekaj geografskih in tudi zavodskih ter raznih drugih dogodkov je tako še vedno mogoč na Arnesovem videospletišču. Dobro desetletje je tudi skrbel za Geolisto, ki je nepogrešljivo komunikacijsko orodje za številne slovenske geografe, ki prek liste dobivajo in razširjajo sporočila, povezana z njihovo dejavnostjo, bodisi šolsko, bodisi raziskovalno, upravno, načrtovalsko ali kašno drugo.

Njegove strokovne objave so vezane predvsem na šolsko geografijo. Verjetno sodi med najbolj zveste pisce revije Geografija v šoli. Od 119 v Cobiss zavedenih člankov jih je kar 85 objavil prav v tej reviji. Kot soavtor je sodeloval pri večkrat ponatisnjenih osnovnošolskih in gimnazijskih delovnih zvezkih in učbenikih, izdanih pri Modrijanu, Rokusu in DZS. Sodeloval je pri pisanju različnih učnih gradiv, priločnikov in pri urejanju zbornikov, da souredništva spletišča Uporabna geografija niti ne omenjam.

Leta 2016 je na Univerzi v Mariboru uspešno zagovarjal delo *Optimiziranje terenskega dela pri pouku geografije* in si pridobil znanstveni naziv magister geografije, v naslednjih letih pa se je, ob vseh drugih številnih dejavnostih, lotil tudi izdelave doktorske disertacije ter pisanja knjige o pristopih k učenju in poučevanju, a je njegove načrte žal prekrizala nenadna smrt.

Ne glede na to, da mu ni bilo usojeno dolgo življenje, je za seboj pustil globoko sled in spominjali se ga bomo kot vedrega in srčnega človeka, ki je bil vselej in povsod pripravljen priskočiti na pomoč človeku v stiski. Spominjali se bomo njegovega navdihujočega optimizma, zagnanosti, pa tudi humornosti, s katero je znal razbiti pogosto preresobno vzdušje za ustvarjalno delo ali pa za učenje. Zveza geografov Slovenije je z njim izgubila svojega predsednika, Društvo učiteljev geografije Slovenije pa zvestega, delovnega in ustvarjalnega člana, po katerem bo odslej poimenovan tudi njihov redni letni tabor.

Stanko Pelc

Dr. Metod Vojvoda, *in memoriam*

9. avgusta 2021 nas je v starosti 84 let zapustil dr. Metod Vojvoda, izredni profesor Pedagoške fakultete (PeF) Univerze v Ljubljani. Kot šesti med sedmimi otroki se je rodil 6. marca 1937 v Bohinjski Bistrici v obrtniško-kmečki družini. Osnovno šolo je obiskoval v rojstni vasi, srednjo šolo pa na Jesenicah, kjer je maturiral leta 1956. Na ljubljanski univerzi je vzporedno študiral geografijo na Naravoslovni fakulteti in etnologijo na Filozofski fakulteti. Za diplomsko delo *Regionalna geografija občine Bohinj* je leta 1961 je prejel študentsko Prešernovo nagrado. V strokovnem življenju dr. Metoda Vojvode izrazito izstopata dve obdobji. Prvo je zlasti v znamenju strokovne rasti in uveljavljanja na področju agrarne geografije. V drugem, nekako od leta 1971 dalje, pa je v ospredju razdajanje znanja na nekdanji Pedagoški akademiji (PA). Večkrat je bil tudi predstojnik Oddelka za zgodovino in geografijo na PA. Od leta 1986 dalje, po ukinitvi PA, pa do upokojitve 30. 9. 1997, je predaval geografijo na Oddelku za razredni pouk in geografsko problematiko okolja na Oddelku za biologijo in gospodinjstvo Pedagoške fakultete. Po upokojitvi je še dve leti honorarno poučeval na dislociranem oddelku PeF v Kopru.

Po diplomi se je najprej zaposlil na Inštitutu za geografijo Univerze v Ljubljani kot kustos v Zemljepisnem muzeju in nato napredoval v asistenta. Tam se je začel intenzivneje ukvarjati s socialno- in agrarno-geografsko tematiko. V tem okviru se je izpopolnjeval na večkratnih obiskih na *Wirtschaftsgeographisches Institut* v Münchnu, dalje na večtedenskem študijskem obisku na Poljskem, na ustanovah torej, s katerimi je tesno sodeloval Inštitut za geografijo Univerze v Ljubljani. Sodeloval je tudi na medinstitutskih terenskih raziskavah na ozemlju nekdanje skupne države. S soavtorji je v tej zvezi objavil nekaj razprav o kmetijski proizvodnji in izrabi zemljišč v Trebujem v Hercegovini ter v Sebeborcih v Prekmurju. Na Inštitutu za geografijo je izdelal svojo doktorsko disertacijo z naslovom *Razvoj kulturne pokrajine v Bohinju*, s katero je bil promoviran za doktorja geografskih znanosti leta 1965. To je bilo njegovo osrednje znanstveno delo, ki pa žal ni doživelo objave. S sredstvi *Deutsche Fohrschungsgemeinschaft* je vodil projekt raziskave slovenskega planinskega gospodarstva in objavil obširno razpravo. Proučevanje geografije planinskega gospodarstva v alpskih območjih Slovenije je bilo tudi pozneje osrednje Vojvodovo

PRIMOŽ PIPAN

Slika 1: Metod Vojvoda se je redno udeleževal ekskurzij Ljubljanskega geografskega društva – z ekskurzije na Kraški rob novembra 2010.

znanstveno zanimanje. O tej tematiki ima največ objav in je o njej večkrat poročal na domačih in mednarodnih znanstvenih srečanjih. Leta 1967 je nekaj mesecev deloval kot znanstveni sodelavec na *Wirtschaftsgeographisches Institut* v Münchnu. Leta 1968 je bil imenovan za znanstvenega sodelavca Inštituta za geografijo Univerze v Ljubljani. V študijskem letu 1968/69 je bil gostujoči predavatelj za geografijo Jugoslavije na Oddelku za geografijo na *University College of Wales* v Aberystwythu. Oktobra leta 1969 je bil tajnik 3. konference podkomiteja za izrabo tal v vzhodnoevropskih deželah. Leta 1971 se je kot štipendist OECD-ja tri mesece izpopolnjeval na geografskem oddelku Univerze v Glasgowu. V letnem semestru 1972 je kot gost na geografskem oddelku Univerze v Teksasu v Austinu predaval regionalno geografijo Evrope in vodil podiplomski seminar o urbanizaciji Jugoslavije. Delo na Pedagoški akademiji ga ni oviralo, da ne bi bil še naprej aktiven član mednarodnih geografskih teles na področju agrarne geografije. Z referati je sodeloval na znanstvenih zasedanjih kot član Podkomisije za razvoj gorskih in subpolarnih območij pri Mednarodni geografski zvezi (IGU) in se od leta 1983 dejavno udeleževal vseh njenih sestankov in ekskurzij. Referiral je na mednarodnih znanstvenih sestankih v Barceloni (1984), Innsbrucku (1985), Bohinju, Granadi (1986), v Hetti na Finskem (1987), v Fribourgu (1989) in v Ljubljani (1990). Slednjega je pomagal tudi organizirati. Leta 1992 se je udeležil simpozija

JERNEJ TIRAN

Slika 2: Jeseni 2021 je bila v preddverju knjižnice Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani na ogled manjša razstava v počastitev spomina na Metoda Vovodo.

te skupine v Bödöju, po njeni ukinitvi pa je dejavno deloval v študijski skupini IGU za razvoj marginalnih regij in to na srečanjih na Tajvanu (1993), v New Delhiju (1994) in v Mendozii (1995). Tematika, ki jo je najpogosteje obravnaval, je bila povezana s slovenskim alpskim svetom, kot na primer o gospodarski problematiki planinskega gospodarstva v Sloveniji, o socialni in družbeni preobrazbi bližnjih dolinskih predelov, o opuščanju sezonsko poseljenih območij našega gorskega sveta in potrebi po ohranjanju teh območij, o strateškem varovanju nacionalnega ozemlja in njegovih kulturnih vrednotah v kontekstu razvoja rekreacijskega turizma, o prometni dostopnosti do njih, o gospodarskem utrjevanju gorskih kmetij, o ohranjanju kulturne pokrajine v Bohinju. Opozarjal je na razvojna neskladja med dolinskimi in gorskimi naselji, na posledice novejšje agrarne politike v slovenskih hribovskih območjih, vrednotil je obseg in stanje kmečkega turizma v teh predelih, pisal o pomenu zaščitenih kmetij ter njihove specializacije za ohranitev gorske pokrajine in pri tem opozarjal na nezadostnost in neučinkovitost ukrepov. Na Finskem je predstavil gospodarski razvoj Bohinja v zadnjih desetletjih, vključno z industrijo, gozdarstvom in turizmom. Med vsebinami njegovih referatov izstopajo še onesnaževanje ozračja in okolja, gozdarjenje in gradnja gozdnih cest, razporeditev lesne industrije v Sloveniji, pa tudi o značilnostih razvoja slovenskih gorskih območij po osamosvojitvi. Poročal je celo o planšarskem stvarstvu v Vzhodnih Alpah, pa o regionalni dinamiki v slovenskih Alpah ter o naravnih parkih in njihovi vlogi pri ohranitvi okolja v Alpah. S temi prispevki je Metod Vojvoda pomembno prispeval k primerjalnim raziskavam gorskih območij sveta ter k ugledu slovenske geografske znanosti, o čemer je redno poročal tudi v Geografskem vestniku in na predavanjih geografskega društva. Njegova bibliografija, ki obsega 150 enot, kaže, da se ni izogibal tudi didaktični dejavnosti, saj je pripravil več sinopsisov radijskih geografskih učnih ur in več diafilmov. Bil je soavtor učbenika *Zemljepis za osmi razred osnovnih šol* skupaj z didaktičnim kompletom in navodili (1997). Bil je tudi recenzent pri ocenjevanju zemljevidov, pri čemer je bil opazen njegov prispevek za izboljšanje slovenskega šolskega atlasa.

Dr. Metod Vojvoda je bil strokovno razgledan in na svoji ustanovi priznan in priljubljen visokošolski pedagog. V različnih komisijah in delegacijah, povezanih z mestom Ljubljana ali Univerzo, je bil tvoren in cenjen sodelavec, ki so mu bile blizu širše družbene koristi. V lastni ustanovi se je uveljavil kot razumen sogovornik, odprt za napredek, kot dolgoletni sindikalni funkcionar, pripravljen pomagati vsakomur ter kot uspešen vodja kadrovske komisije. V Ljubljanskem geografskem društvu je pripravil številna predavanja o svojih geografskih potovanjih in vodil več strokovnih ekskurzij po Sloveniji. Ljubljanskemu geografskemu društvu je bil zvest do pozne starosti z redno udeležbo na njegovih ekskurzijah po Sloveniji (slika 1).

MATTJA ZORN

Slika 3: Metod Vojvoda (desno) je zelo rad potoval po svetu. Na sliki skupaj z bratom Lovrom Vojvodo na Tajskeem jeseni 1998.

Dr. Metoda Vojvoda je odlikovalo odlično poznavanje mnogih krajev in pokrajin po svetu. Pisec teh vrstic se rad spominja njegovega poznavanja tropskega rastja na ekskurziji na Tajskem (slika 3), ki je vsakogar navdušilo. A se žal ni odločil za objavo tega znanja, k čemur smo ga vzpodbujali. Dragemu kolegu in profesorju v njegovi karieri ni bilo toliko za »plezanje po njenih najbolj strmih stopnicah in doseganju najvišjih vrhov, ampak za osebno zadovoljstvo in za čim boljše odnose s svojo okolico« (Kunaver 1997). Užival je v svojih številnih potovanjih, tudi na potovanju okoli sveta (1972), od koder se je redno javljal. Po vrnitvi je s spominki rad obdaroval vsakogar, ki je prisluhnul njegovim doživetjem. Spoštovanega kolega in dobrega prijatelja se bomo še dolgo s hvaležnostjo spominjali!

Viri in literatura:

Kunaver, J. 1997: Dr. Metod Vojvoda – šestdesetletnik. Geografski vestnik 69.
Savnik, R. 2013: Vojvoda, Metod (1937–2021). Slovenska biografija. Medmrežje: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi807164/#slovenski-biografski-leksikon> (22. 10. 2021).

Jurij Kunaver

Študijski obisk agroekoloških dobrih praks v vinogradništvu; projekt ECOVINEGOALS

Pokrajina Trentino, Italija, 27.–29. 7. 2021

Projekt *ECOVINEGOALS: ECOlogical VINEyards GOVERNance Activities for Landscape's Strategies* (Upravljanje in dejavnosti v ekoloških vinogradih kot podlaga za pripravo pokrajinskih strategij), poteka v okviru programa Interreg V-B v Jadransko-Jonski (ADRION) regiji in ga financira Evropski sklad za regionalni razvoj. Cilj projekta, ki se je začel 1. 3. 2020, je razviti strategije, akcijske načrte in orodja za agroekološki prehod vinogradniških območij na sisteme upravljanja z nizkimi vnosi in izpusti ter za usklajevanje proizvodnih, socialnih, okoljskih in pokrajinskih potreb v občutljivih vinogradniških območjih programa ADRION. Intenzivno vinogradništvo ima lahko negativne učinke na kakovost prsti, vode, zraka, biodiverzitetu, ekosistemске storitve, občutljive habitate in tradicionalne pokrajine.

Vodilni partner projekta je Razvojna agencija Vzhodne Benečije (VEGAL), sodelujejo pa še: Avtonomna pokrajina Trento (PAT) iz Italije, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica (KGZS – Zavod GO) in ZRC SAZU Geografski inštitut Antona Melika iz Slovenije, Agencija za razvoj podeželja Istre (AZRRI) in Združenje za spodbujanje zaposlovanja, poklicno usposabljanje in izobraževanje (INFO-MO) iz Hrvaške, Poslovno razvojni center Kragujevac (BDCKG) iz Srbije, Ustanova Podjetniški inkubator Center Bar (BSC Bar) in Občina Bar (BAR) iz Črne gore ter Sredozemski agronomski inštitut Hanija (CIHEAM – MAICh) iz Grčije. Pridruženi partnerji projekta so: Krovno združenje kmetovalcev CISL Benetke, Območje ekološke pridelave in ekoloških združenj srednje-vzhodnih Benetk – BIO VENEZIA, IAL – inovacija, učenje, delo d.o.o. – socialno podjetje, AIAB – združenje ekoloških kmetovalcev Italije, Agroecologiki SP, Občina Topola, Združenje vinogradnikov Šumadije, Ministrstvo za kmetijstvo in razvoj podeželja Črne gore in Agroekologija Evropa. Več informacij o projektu je na voljo na spletni strani: <https://ecovinegoals.adrioninterreg.eu/>.

Obisk je organizirala Avtonomna pokrajina Trento (PAT), poudarek pa je bil na spoznavanju območij s prevladujočo ekološko usmerjenostjo kmetijske, še posebej vinogradniške pridelave (slika 1).

Najprej smo obiskali vinogradniško kmetijo Foradori in Mezzolombardu, ki upravlja tudi v vinogradi in vinsko blagovno znamko *Fontanasanta* v Trentu. Od leta 2003 grozdje pridelujejo po načelih biodinamke in so s 30 hektari vinogradov največja biodinamična kmetija v pokrajini Trentino. Pridelujejo grozdje vrste Teroldego, sivi pinot, Nosiola in Manzoni Bianco.

Gorska zadružna vinska klet v dolini Cembra severovzhodno od Trenta združuje približno 300 družbenikov, ki obdelujejo 650 hektarov vinogradov na gorskih legah. Južne ekspozicije vinogradov in vsakodnevni popoldanski topli lokalni veter Ora del Garda, ki piha z Gardskega jezera proti severu,

Slika 1: Obiskane točke v Trentinu (Italija).

Slika 2: Prodajna točka bioobmočja Toblino – Cantina Toblino.

MAJA TOPOLE

MAIA TOPOLE

Slika 3: Eden ekoloških vinogradov v okolici Trenta.

za vinsko trto ustvarjajo sredozemske razmere. Večina vinogradov je na nadmorskih višinah med 350 in 700 metrov, najvišji med njimi pa sežejo tudi 800 do 900 metrov visoko. Majhne parcele, velike strmine in terase s suhozidi onemogočajo strojno obdelavo vinogradov. Hektar vinograda letno zahteva kar tisoč ur ročnega dela. Brez močne zadrudne kleti, ki zagotavlja odkup grozdja, bi bili ti vinogradi že davno opuščeni. Pridelujejo grozdje vrste Oro Rosso–Chardonnay, Müller-Thurgau in modri pinot. Obiskali smo enega zadrudnikov te kleti, Paola a Prato oziroma vinogradniško kmetijo Barone a Prato v Segonzanu. Razpolagajo s 4,5 hektari vinogradov; dve tretjini pridelanega grozdja prodajo zadrudni kleti Cembra, ostalo pa stekleničijo.

Zadrudna klet Toblino (slika 2) v kraju Sarche je promotorka bioobmočja Valle dei Laghi in združuje 600 vinogradnikov in pridelovalcev drugih kmetijskih pridelkov. Obdelujejo 900 hektarov vinogradov, od katerih je ena tretjina ekoloških. Zaradi ugodnega podnebja njihovi vinogradi segajo do nadmorske višine 850 metrov. Klet Toblino pridelava 60 % vsega vina iz lokalne sorte Nosiola v Trentinu. Iz te je tudi sloveče Vino Santo. Klet ima med drugimi socialno vlogo; štipendira mlade do 30 let, da končajo študij. Spodbuja tudi druge dobre prakse, na primer nameščanje valilnic za ptice in netopirje v vinogradih.

Povprečna odkupna cena grozdja je tu 1,5 evra/kg, medtem ko na primer v Vipavski dolini, kjer so stopnja naravnosti okolja, biodiverziteteta in mozaičnost pokrajine bistveno večje, dosega le 0,4 evrov/kg.

Naši naslednji postaji sta bili na biodinamični vinogradniški kmetiji bratov Pisoni s 16 hektari vinogradov v kraju Sarche in v Zadrudni vinski kleti in oljarni Agririva v Rivi del Garda. Območje odlikujejo ugodno podnebje z omenjenim vetrom iznad Gardskega jezera, vodno bogastvo, izkušnost vinarjev v tradicionalno vinogradniški pokrajini, pa tudi dopolnjevanje z drugimi vejami kmetijstva (oljkarstvo, sirarstvo, pridelava in predelava agrumov).

Študijski obisk smo sklenili z ogledom ekološke vinogradniške kmetije Maso Martis v Martignanu nad Trentom (slika 3). Specializirala se je v izdelavo penin in je partner v kolektivni blagovni znamki

Trentodoc – peneče vino z gora, ki združuje 58 pridelovalcev penin v pokrajini Trentino. Njihove penine so izdelane po klasični metodi, vinske zvrsti pa morajo vsebovati zgolj lokalno pridelano grozdje, in sicer iz vrst beli pinot, Chardonnay, modri pinot in Menier.

Obiskano območje s pridom izkorišča ugoden položaj glede na pomembne turistične tokove od Gardskega jezera, po dolini Valle dei Laghi proti severu Evrope. Na ključnih točkah so tako locirali svoje restavracije, prodajne točke, enoteke in predstavili tudi drugo ponudbo bioobmočij. Ker krepijo svojo prepoznavnost in dosegajo glede na vloženo delo ustrežnejšo ceno izdelkov, je njihova perspektiva bistveno svetlejša kot v Sloveniji. Tudi v pandemičnih razmerah večinoma nimajo posebnih težav s prodajo svojih izdelkov.

Primož Pipan, Maja Topole, Mateja Šmid Hribar

Študijski obisk agroekoloških dobrih praks v vinogradništvu in delavnice v pilotnem območju Vipavsko gričevje; projekt ECOVINEGOALS

Hanija, Grčija, 12.–14. 10. 2021; Vipavska dolina, 4. 3., 9. 3., 18. 3., 21. 10. 2021

Sodelavci ZRC SAZU Geografskega inštituta Antona Melika smo se v prostorih Sredozemskega agronomskega inštituta v Haniji na grškem otoku Krete udeležili 3. sestanka partnerjev projekta ECOVINEGOALS (slika 1). Zaradi COVID-19 je bil to sploh prvi sestanek, na katerem smo se srečali v živo. Po sestankovanju so nam grški partnerji predstavili dve njihovi območji ekološkega vinogradništva oziroma kmetovanja. Najprej smo obiskali družino Mamidakis, ki je svoje podjetje v podeželskem zahodnem delu Krete, nedaleč od Hanije, poimenovala po vasi Anoskeli. Danes je to znano po pridelavi visoko kakovostnega ekstra deviškega oljčnega olja, pa tudi več vrst vin (belih: Vilana, Vidiano in

Slika 1: Udeleženci 3. sestanka partnerjev projekta ECOVINEGOALS.

Asyrtiko in rdečih: Syrah, Cabernet Sauvignon in Grenache Rouge). Podjetje zagovarja trajnostni način pridelave oliv in grozdja ter ročno obiranje sadežev.

V bližini, v kraju Ano Vouves smo si ogledali eno najstarejših oljk na svetu, ki ji pripisujejo vsaj 2000 let starosti, in ki še vedno rodi.

Naslednji dan smo se podali v osrednji del Krete, v pokrajino Archanes Asterousia južno od Irakliona (slika 2). Tam smo obiskali vinsko klet Nikos Gavalas v kraju Vorias Monofatsi. Če je omogočeno namanjanje, zemljišča namenijo vinski trti, sicer jih izkoristijo za gojenje oljk, slabše pa za suhe travnike ali pašnike. Grški kmetje obžalujejo, da so po vstopu v Evropsko unijo sledili evropskim navodilom in zaradi finančnega nadomestila iztrebili obsežna območja vinske trte ter jo zamenjali za oljke. Te so namreč precej manj donosne od vinske trte.

Kot pilotno območje projekta ECOVINEGOALS je bilo v Sloveniji izbrano Vipavsko gričevje, ki obsega slabih 7000 hektarov zemljišč. Vključuje 23 naselij v štirih občinah – v občini Vipava: Erzelj, Goče, Lože, Manče, Slap, Podraga, Orehovica, Podnanos, v občini Ajdovščina: Dolenje, Gaberje, Planina, Vrtovče, Šmarje, Velike Žablje, Zavino, Brje, Tevče, v občini Komen: Dolanci in Kodreti, ter v Mestni občini Nova Gorica: Preserje, Branik, Steske, Spodnja Branica. 21 naselij je vključenih v celoti, naselji Branik in Steske pa delno, ker deloma segata na planoto Kras.

Da bi spoznali vpliv vinogradništva na pokrajino in turizem ter dobili vpogled v trajnostne prakse upravljanja pokrajine v Vipavskem gričevju, smo za vinogradnike in druge prebivalce območja organizirali tri manjše delavnice. Kot fokusne skupine so potekale 4., 9. in 18. marca 2021 na Cejkotovi domačiji v Gočah. ZRC SAZU Geografski inštitut Antona Melika in KGZS Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica sta organizirala še dve večji delavnici. Vabljeni so bili različni deležniki, povezani z vinogradništvom: poleg vinogradnikov oziroma vinarjev še predstavniki občin Ajdovščina, Vipava, Nova Gorica in Komen, predstavniki krajevnih skupnosti, Regijske razvojne agencije ROD Ajdovščina,

MAJA TOPOLE

Slika 2: Vinogradi in oljčniki v pokrajini Archanes Asterousia.

PRIMOŽ PIPAN

Slika 3: Delavnica v Ajdovščini o upravljanju in dejavnosti v ekoloških vinogradih kot podlaga za pripravo pokrajinskih strategij.

Območne razvojne agencije Krasa in Brkinov, Zavoda za varstvo narave Republike Slovenije, Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Zavoda za gozdove Slovenije, predstavnikov lovcev, ekoloških kmetov, izobraževanja, turizma in vinskih kleti. Prva delavnica je 21. 10. 2021 potekala v dvorani Območne obrtno-podjetniške zbornice Ajdovščina (slika 3). Majda Brdnik (KGZS) je imela predstavitev z naslovom Upravljanje in dejavnosti v ekoloških vinogradih kot podlaga za pripravo pokrajinskih strategij, Andreja Škvarč (KGZS) je predstavila agroekologijo, Maja Topole (ZRC SAZU) pilotno območje Vipavsko gričevje, Jana Laganis (ZRSVN) pa naravovarstveno pomembna območja v Vipavski dolini. Sledilo je delo v treh skupinah po metodi svetovne kavarne. Udeleženci so: a) razpravljali na temo preprečevanja opuščanja in zaraščanja kmetijskih zemljišč v Vipavskem gričevju, b) predlagali ukrepe za vzpodbujanje ohranjanja in povečanje vinogradniških površin v Vipavskem gričevju ter c) odgovarjali na vprašanje, kako bi na področjih ekonomije, družbe in ekologije sami izkoristili priložnosti za agroekološki prehod v vinogradništvu.

Druga delavnica (2. 12. 2021) je zaradi COVID-19 potekala na daljavo. Mateja Šmid Hribar (ZRC SAZU) je predstavila rezultate prve delavnice, Andreja Škvarč in Majda Brdnik (KGZS) Vinogradništvo in agroekološke prakse v Vipavskem gričevju, Ivan Žežlina (KGZS) Prognozo bolezni in škodljivcev vinske trte na Vipavskem, Janez Furlan (Občina Ajdovščina) projekt Grevislin, Lorena Butinar (Univerza v Novi Gorici) pa projekt Odkrivanje podeželske dediščine: avtohtono proizvodnjo fermentiranih pijač za lokalno kulturno in okoljsko trajnostnost. Sledila je okrogla miza na temo prednosti in ovir za vinogradništvo v Vipavskem gričevju. Predstavitve z obeh delavnic so na voljo na spletni strani: <https://giam.zrc-sazu.si/sl/programi-in-projekti/ecovinegoals-ekolosko-upravljanje-z-vinogradi-in-aktivnosti-za-pokrajinske>.

Primož Pipan, Maja Topole, Mateja Šmid Hribar

Projektni sestanek projekta MINERVA
Albacete, Španija, 28.–29. 10. 2021

Konec oktobra so v Albaceteju, mestu, ki je približno uro in pol vožnje proti jugovzhodu z vlakom oddaljen od Madrida, projektne partnerji z Univerze Castilla-La Mancha organizirali sestanek v okviru projekta MINERVA (slika 1).

Celotno ime projekta je Mapiranje kulturne dediščine – pomen geoznanosti v visokošolskem izobraževanju (*MappING Cultural HERitage: Geosciences VAlue in Higher Education*) in poteka od septembra 2020 do avgusta 2022. Namen projekta je razvijati sodobne metode ter orodja za poučevanje, učenje in uporabo geografskih informacijskih sistemov (GIS) na področju kulturne dediščine pri visokošolskem študiju.

Projektne partnerji iz šestih držav (Slovenija, Španija, Francija, Italija, Srbija, Grčija) se trudijo podpreti visokošolske učitelje in predavatelje pri uporabi GIS-ov na področju kulturne dediščine.

Prvi dan smo udeleženci na sestanku preverili dosežene cilje v projektne sklopu aktivnosti z oznako IO1, trenutno stanje pri sklopu IO2 ter načrte za sklop aktivnosti IO3. Spodaj podpisani sem predstavil primer slovenskega dogodka za širitev rezultatov sklopa aktivnosti IO1 v Sloveniji. V okviru sklopa IO1 smo namreč izvedli anketo o uporabi GIS-ov v visokošolskem izobraževanju ter v praksi (oziroma v različnih podjetjih in ustanovah izven visokega šolstva) na področju kulturne dediščine. Rezultate ankete smo analizirali ter predstavili v poročilu ter na Geografskem večeru, ki smo ga septembra 2021 izvedli s pomočjo Ljubljanskega geografskega društva, ki sodeluje pri projektu kot pridruženi član.

Po koncu sestanka prvega dne, smo se pozno popoldne odpeljali na krajšo strokovno ekskurzijo v vasico Chinchilla de Montearagón, ki stoji v bližnjem gričevju na robu ravnice, približno 10 km od Albaceteja. Vasica je služila kot študijski primer ohranjanja kulturne dediščine z namenom razvoja turizma.

CARLOS OLIVAS BONMATT

Slika 1: Udeleženci projektne sestanka v Albaceteju.

ROK CIGLIČ

Slika 2: Riópar Viejo je obnovljena nekdanj zapuščena vas nad večjim in mlajšim naseljem Riópar (v ozadju).

Drugi dan smo se odpravili na daljšo celodnevno strokovno ekskurzijo z ogledom kulturne dediščine v kraju Riópar (slika 2), kjer se domačini trudijo ohranjati kulturno dediščino industrijskega razvoja. Kraj je namreč znan po proizvodnji in obdelovanju medenine, zlitine bakra in cinka.

Projektni sestanek je bil prvi sestanek, ki je potekal v živo, saj so bili vsi dosedanja izpeljana zgolj preko spletnih platform za komuniciranje. Tudi pri tokratnem sestanku je nekaj sodelujočih pri projektu bilo prisotnih preko spleta.

Dodatne informacije o delu na projektu so dostopne na spletni strani projekta: <https://minerva-erasmus.com/>.

Rok Ciglič

Projektni sestanek projekta LABELSCAPE
Zaragoza, Španija, 17.–18. 11. 2021

Sredi novembra smo se partnerji pri projektu LABELSCAPE srečali na sestanku v Zaragozi (slika 1). Po odskočnem sestanku januarja lansko leto se zaradi vsem znanih razmer v živo nismo srečevali. Kljub temu projekt, ki naslavlja vključevanje trajnostnega certificiranja v turistične politike Sredozemlja, dobro poteka. Nekaj projektne aktivnosti, ki so bile načrtovane v živo, smo organizirali preko spleta, nekatere pa smo med posameznimi obdobji prestavili, tako da jih je bilo mogoče izvesti tudi v živo, z nekaterimi manjšimi prilagoditvami.

Projektno partnerstvo, ki ga vodi ZRC SAZU Geografski inštitut Antona Melika, sestavljajo še Inženirska šola PURPAN (*Ecole d'Ingénieurs de PURPAN*) iz Toulousea (Francija), Skupnost občin Aspres (*Le communauté de communes des Aspres*) s sedežem v Thuirju (Francija), Aragonski tehnološki inštitut (*Instituto Tecnológico de Aragón: ITAINNOVA*; slika 2) iz Zaragoze (Španija), Razvojna agencija Južnoegejske regije Energeiaki S.A. (*Αναπτυξιακή Εταιρεία Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου – Ενεργειακή Α.Ε.*) (Grčija), Razvojno združenje Bazilikata (*SVILUPPO BASILICATA S.p.A.*) s sedežem v Titu (Italija),

ARHIV ITAINNOVA

Slika 1: Udeleženke in udeleženci srečanja.

MATIJAŽ GERŠIČ

Slika 2: Gostitelj tokratnega srečanja je bil Aragonski tehnološki inštitut (Instituto Tecnológico de Aragón: ITAINNOVA) iz Zaragoze (Španija).

MATJAŽ GERŠIČ

Slika 2: Ena od skupin v svetovni kavarni (World café).

Metropolitanska regija glavnega mesta Rima (*La Città metropolitana di Roma Capitale*) iz Rima (Italija), RCDI – Mreža za razvoj in inovacije (*Rede de Competências para o Desenvolvimento e a Inovação*) iz Grândole (Portugalska), Javni zavod RERA S.D. za koordinacijo in razvoj Splitsko-dalmatinske županije (*Javna ustanova RERA S.D. za koordinacijo i razvoj Splitsko-dalmatinske županije*) iz Splita (Hrvaška) in Kulturno izobraževalno društvo PiNA iz Kopra (Slovenija) ter 9 pridruženih partnerjev.

Sestanek je bil namenjen trem osrednjim temam. Najprej smo naredili analizo doslej opravljene dela in ugotovili, da so vse naše aktivnosti usklajene s predvideno časovnico ter kljub oteženim razmeram kaže, da bomo projektni partnerji do konca projekta izvedli vse načrtovane aktivnosti. Projektni partnerji so poročali tudi o svojih aktivnostih na pilotnih območjih, pri katerih so zelo uspešni.

Osrednji del našega srečanja je bil namenjen oblikovanju priporočil strategij na področju trajnostnega certificiranja v turizmu. Udeleženke in udeleženci sestanka smo zamisli na tem področju zbirali s pomočjo metode svetovne kavarne (*World café*; slika 3). V majhnih skupinah smo se zvrstili na štirih lokacijah in v razgovorih z moderatorji skušali najti odgovore na vprašanja o vlogi regionalnih odločevalcev na področju turizma, glavnih izzivih za certificiranje trajnostnih destinacij, njihovih pozitivnih učinkih ter strateških orodjih oziroma pristopih, ki so nujni za spodbujanje certificiranja.

V sklepnem delu sestanka smo naredili načrt za zadnje obdobje trajanja projekta, ki se bo sklenil sredi leta 2022. Dogovorili smo se, da bomo nekatera načrtovana srečanja za deležnike organizirali preko spleta, dva sklepna dogodka pa organizirali v živo v Bruslju in na Visu. Upamo, da nam bodo razmere pozno spomladi 2022 to tudi omogočile.

Matjaž Geršič